

L'EDIFICI DE CORDELLES: DE COL.LEGI A CASERNA MILITAR

Enric Riera Fortiana

Quan Carles III decidí expulsar els jesuïtes, a Catalunya hi havia onze Col·legis de la Companyia. Els dos més importants eren, clarament, el de Betlem i el de Cordelles, on hi estudiava bona part del millor de la joventut barcelonina i, per extensió, catalana.

El mateix dia en què fou comunicada l'ordre d'expulsió, el 3 d'abril del 1767, el bisbe de Barcelona, Dr. Climent, d'acord amb el Governador militar i polític, alhora que comissari Regi, O'Connor Phaly, va ordenar al Rector del Seminari Episcopal que prengués possessió del Col·legi de Cordelles. Sens dubte fou un error d'ambdues autoritats, que no caigueren en el compte de què l'edifici no era propietat dels jesuïtes, sinó de la família Cordelles. En comprovar la realitat, hi hagué un canvi de plans des de Madrid, beneït per Aranda i el Consell de Castella: el Seminari s'instal·laria en el col·legi de Betlem i com a compensació el bisbat donava l'ex-convent de Montealegre, que des d'ara es convertiria en Hospici per a pobres.

Respecte al Col·legi de Cordelles, una real ordre publicada per la Gazeta de Barcelona, concretament el 29 de desembre del mateix any, comunicava que Carles III s'havia dignat posar sota la seva protecció el Imperial y Real Seminario de Nuestra Señora y San Jaime de Cordellas. De la seva direcció en quedava com a responsable el Capità General Comte de Ricla. Les classes deurien començar el 7 de febrer del 1768, amb un cert increment de les quotes de manutenció que pagarien els seminaristes, donat l'augment de preu d'alguns productes bàsics: des d'ara pagarien 130 lliures en lloc de les 100 acostumades.

La idea d'Aranda era ben clara: substituir ràpidament el professorat jesuític per altes eclesiàstics i seglars i recomençar les classes com si no hagués passat res. Com diu R. Herr, "los colegios y las universidades de España habían estado hasta entonces subordinados solamente a los prelados locales o las órdenes monásticas que nutrían sus facultades; y relativamente exentos de injerencia real. Después de la expulsión, el gobierno, deseoso de extender su autoridad a todas las esferas, emprendió la reorganización de estas instituciones" (1). Fou nomenat Rector de Cordelles l'abat Francesc Subiràs però les instruccions del fiscal Campomanes, encarregat de l'ocupació dels béns temporals dels jesuïtes fins que des de Roma es decidís quelcom definitiu, eren de procurar contractar el màxim nombre possible de professors seglars. La raó que donava, a nivell oficial, era que "los citados regulares habían dejado

1.- Herr, R.- *España y la revolución del siglo XVIII*. - Madrid, 1971.- Plana 20.

estancadas las primeras letras, la latinidad y la retórica, de que nació la Decadencia de las letras romanas porque, deteniéndose poco en la enseñanza aspiraban a otros estudios y manejos en su Orden... lo que produjo la minoración del progreso en los estudios de la Compañía, y sucederá lo mismo a cualquiera otra Orden religiosa, pues jamás pueden competir con los maestros y preceptores seculares, que... procuran acreditarse para atraer a los discípulos y mantener con el producto de su trabajo a su familia” (2).

El projecte elaborat pel Capità General Ricla i l'abat Subiràs volia que “la educación de Catalunya, incidint especialment en les ciències i les arts, encara que utilitzant el castellà Catalunya, incidint especialment en les ciències i les arts, encara que utilitzant el castellà com idioma que “como lengua general del reino... se hablará comúnmente en el Colegio y clases, excluyendo todo dialecto provincial” (3).

Com diu Carrera Pujal, “sorgiren tot seguit els qui volgueren aprofitar-se dels béns i efectes del religiosos expulsats, però cap estava en condicions de substituir-los” (4). I té tota la raó, ja que, com si fossin llops, tant el Capità General com l'Ajuntament, com alguna institució particular l'Acadèmia de Ciències i Arts, procuraren quedar-se els edificis i rendes i reprendre l'ensenyament.

L'Ajuntament volia recuperar la Universita necessitava els locals de Cordelles i Betlem. Per això, l'informe presentat pel Marquès de Castellvell a la resta del consistori barceloní i, un cop aprovat, presentat al Rei, insisteix en què els dos col·legis “formaban casi un estudio general, con tantos o más estudiantes que en Cervera... Y pese a no haber Rector o Cancelario que los gobernase, no se experimentó el menor alboroto”. (5)

L'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona elevà el 1770 un memorial al Rei demanant un local on poder fer les seves reunions científiques, com per exemple, el Col·legi de Betlem o la Casa d'Exercicis (ambdós ja adjudicats, un per Seminari Episcopal i l'altre per la Congregació de la Nostra Senyora de l'Esperança, encarregada d'allotjar a les dones perdudes).

El Consell de Castella, veient que els projectes de l'Ajuntament i de l'Acadèmia no eren excessivament divergents, va demanar un informe a l'Audiència de Barcelona preguntant si les classes d'ambdues institucions podrien encabir-se dins el Col·legi de Cordelles sense perjudicar el seu propi Institut “oficial” que ja hi funcionava, o afegint-hi alguna construcció nova. El Fiscal de lo Civil, Sisternes, elaborà un ampli dictamen sobre el Col·legi de Cordelles. Sobre la seva situació econòmica, subratllava que des de l'expulsió, el comissionat del Govern s'havia quedat amb les rendes d'unes beques instituïdes per una família de Vic, unes 2145 lliures, i que amb les poques rendes que li quedaven d'uns censos redimibles, no podia pagar al professorat. Seguia exposant que la situació acadèmica era penosa, ja que quan s'havien substituït els professors eclesiàstics per seglars, com que el sou era molt baix, només trobaren professorat de poca qualitat i preparació, “lo qual originaría la decadencia total del Colegio, que súbitamente quedó vacío de colegiales y estudiantes, pues de los primeros sólo había diez, en lugar de sesenta antes de la expulsión de los Jesuitas; y muy pocos muchachos iban a la escuela de primeras letras y a las clases de latinidad y de retórica”. (6)

2.- Arxiu Corona d'Aragó.- Acordadas, reg. 564, fol. 173. - Citat per Carrera Pujal, J. - *La Barcelona del segle XVIII*. V. II. - Barcelona, 1951. - Pl. 39.

3.- Carrera Pujal, J.- *La Barcelona...* - Pl. 44.

4.- Carrera Pujal, J.- *La Barcelona...* - Pl. 36.

5.- Arxiu Històric de Barcelona. - Informes y representaciones, fol. 119. - Citat per Carrera Pujal, J. *La Universitat, los Institutos, los Colegios y Escuelas de Barcelona en los siglos XVIII y XIX*. Barcelona. 1957. - Plana 21.

6.- A.C.A., Consultas, reg. 813, fol. 74.- Citat per Carrera Pujal, J.- *La Universitat...* - Pl. 25.

Sisternes opinava també que la falta d'un Col·legi amb un bon nivell com el que tenia abans Cordelles provocaria la ruïna de les lletres a Barcelona: "es de absoluta necesidad el establecimiento de un colegio y escuelas públicas donde se dé a la juventud una educación cristiana y civil, y donde se aprendan aquellos rudimentos indispensables para cualquiera facultad o destino que quiera abrazars". (7)

L'Audiència acceptà totalment el dictamen de Sisternes i l'envià al Consell de Castella, però amb una breu conclusió sobre que no creia, de moment, convenient posar a Cordelles altres estudis que els indispensables, com els de les primeres lletres, de Gramàtica i de Retòrica, deixant les altres facultats per quan es pogués disposar per mantenir-les "de les quantioses rendes expropiades als jesuïtes" (8)

En efecte, des del punt de vista acadèmic, el Col·legi de Cordelles, sota la direcció de Subiràs i la supervisió del Capità General, s'anirà morint progressivament. Com hem dit abans, els alumnes havien anat marxant, els professors eren fluixos i mal pagats, i de mica en mica deixaren de cursar-se algunes matèries: primer les Matemàtiques, després la Teologia i la Filosofia. Veient aquest panorama, el Comte d'Aranda va intentar salvar els estudis de Cordelles nomenant director al brigadier del cos d'enginyers Pedro Lecuze, però pel novembre de 1773 els darrers ensenyaments que hi quedaven (els de Gramàtica i Retòrica i les primeres lletres) foren traslladats al Col·legi de Betlem, ara Seminari Episcopal.

El per què d'aquest trasllat l'hem de trobar, per alta part, en un fet ocorregut uns mesos abans: el 21 de juliol, el Papa Climent XIV havia declarat extingida la Companyia de Jesús i, per tant, ja es podia disposar dels seus béns. Per això, el 15 de novembre, el Capità General del Principat, suposem que seguint instruccions superiors des de Madrid, ordena que un Enginyer militar passi al Col·legi de Cordelles amb un seu adjudant per calcular quanta tropa podria encabir-s'hi, ja que s'ha decidit adaptar-lo a caserna. En principi es calcula que s'hi podrà allotjar de quatre a sis companyies:

"Disponga V.S. que alas dos y media de la tarde se halla en el colegio de Cordelles un Ingeniero para reconocer y medir la parte de edificio necesario a contener quatro, ó seis compañías del Regimiento de Reales Guardias Walonas, a cuio effecto estará en la misma hora, en el sitio señalado, un Ayudante del propio Cuerpo, para reglar lo que corresponde, y V.S. providenciará que se haga la obra precisa para comodidad de la Tropa.

Dios guarde a V.S. muchos años.- Barcelona 15 de noviembre de 1773". (9)

Com diu Carrera Pujal, "era la segunda vez que el tal Colegio corría la misma suerte, pues las aulas donde se educaron los Pontífices Paulo V y Gregorio XV, y el cardenal Farnesio, se convirtieron por espacio de diez años en morada de los soldados irlandeses que combatieron a los catalanes levantados contra Felipe IV y su valido el Conde Duque de Olivares". (10).

Al dia següent, el Tinent Coronel d'Enginyers, Blas Zapino, feu el primer estudi de les mides del Col·legi i de les obres que calia fer-hi per adaptar-lo a caserna de soldats. Les seves conclusions foren que hi cabien sis companyies completes, però calia fer-hi moltes obres d'adaptació i de reparació, ja que des de l'expulsió dels jesuïtes, hi havia moltes sales descui-

7.- A.C.A., Consultas, reg. 813, fol. 74.- Citat per Carrera Pujal, J. - *La Barcelona...* - Pl. 46.

8.- A.C.A., Consultas, reg. 813, fol. 74.- Citat per Carrera Pujal, J. - *La Barcelona...* - Pl. 47.

9.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1106.

10.- Carrera Pujal, J. - *La Universitat...* - Pl. 20.

dades per no haver-se utilitzat per falta d'alumnat. S'haurien de fer armers per a dipositar-hi les armes, armaris robers per a deixar-hi la roba, cuines grans i noves, alguns envans per dividir sales excessivament grans, arreglar les comunes i fer-ne de noves, arreglar portes i finestres, en molt mal estat. L'informe conclou exposant un possible problema econòmic, ja que estaven a final d'any i el pressupost de despeses anyals ja estava exhaurit; com que calia fer-ho ràpid, l'Intendent de l'Exèrcit del Principat deuria subministrar els diners necessaris immediatament:

"Muy S. mio: En cumplimiento del precepto de V.E. fecha de aier, nombré al The-niente Coronel de Ingenieros Don Blas Zapino para que se hallase a las dos y media de la tarde en el Colegio de Cordellas para reconocer y medir la estencion de aquel edificio, a fin de ver si podrá contener quatro o seis compañías del Rgto. de Rs. Guardias Walonas; y haviendolo practicado puntualmente con un ayud. del citado Cuerpo a encontrado ser suficiente para alojar con comodidad seis Compañías Regu-ladas a dos hombres por cama.

Tambien examinaron los reparos que necesita el edificio como son poner los Corres-pondientes Armeros, y Roperos, formar las cocinas nuevas en el Patio, los Tablados en el Cuerpo de guardia. hazer algunos taviques, componer las Comunas, Puertas, Ventanas, y otros menudos reparos, cuio total ymporte ascenderia segun calculo pru-dencial a la cantidad de 15 a 6 mil reales de vellon; y hallandose la dotacion que S.M. ha asignado en el presente año ya gastada por estar a ultimos de el, se haze in-dispensable para que pueda practicarse esta obra el que V.E. providencie que el Yntendente de este Exercito y Principado disponga se libre una cantidad de (està taxat i esborrat), pues sin cuia circunstancia no se admitiría el pago en las oficinas por exceder de la Dotación y con cuio abiso se executaran inmediatamente las referidas obras conforme V.E. se sirva prevenirme. Barcelona 16 de noviembre 1773". (11)

Les obres de Cordelles foren realitzades amb una rapidesa espectacular, encara que hem de tenir present que no es tractava de fer cap obra gran i nova, sinó simplement adaptacions. Tot i així, opinem que estar-hi menys de deu dies i convertir el que era un Col·legi en una caserna apta per sis companyies de soldats, és haver anat molt de pressa. En efecte, el dia 26 del mateix mes de novembre del 1773, el Tinent Coronel encarregat de les obres, Blas Zapino, entrega al Coronel i Sargent Major de la Plaça de Barcelona l'inventari de totes les obres fetes, entre les que sobresurten, per la seva major complexitat, les de l'antic menjador, les del pati i les dels pisos:

"...En un quarto del Comedor: En este Comedor se han destinado dos quartos para carceles, en los cuales se han colocado dos Puertas con dos goznes cada una, con su Cerradura, Llave y Cerrojo, y dos Rejas de hierro en las ventanas. Cerrando estas con mamposteria hasta la altura correspondiente. El lugar comun se ha hecho mas capaz haviendose enladrillado, y el Sitial nuevo...

.....En el patio se han formado las Cozinas para la Tropa, que consisten en un Cu-bierto con Pilares. Cerrado por los dos extremos, y a lo largo un Poyo con cincuenta hornillos con su tapa de hierro y los travesaños correspondientes, cinco Chimineas, y otros quatro poyos mas bajos que el anterior entre los Pilares...

.....Piso Principal: en treze quartos iguales que cominican al Comedor se han puesto dos Armeros con cinco fusiles cada uno, y un Ropero con su permódulo en el centro. En otro cuarto más capaz se ha enladrillado la maior parte del suelo, y existen cuatro armeros yd. y dos roperos yd. ...Piso Segundo: en quinze quartos iguales que van al Comedor hay dos armeros yd. y un ropero yd. en cada uno...
Barcelona 26 de noviembre 1773". (12)

A l'any 1775, Espanya va declarar la guerra als algerians perque havien ajudat als marroquís en els seus problemes amb les nostres possessions africanes. I el Col·legi de Cordelles serví de magatzem de queviures i artefactes per a l'expedició contra Alger, així com per dipositar-hi momentàniament els que portà l'expedició quan va retornar d'aquelles terres després d'una tan espectacular derrota que el ministre Grimaldi es veié obligat a presentar la seva dimissió poc després.

Curiosament, sembla que hi deuria haver algun malentès o alguna interferència entre el Consell de Castella i els militars del Principat, ja que a l'any 1776 trobem que el Consell mana al Director del Col·legi quan ja feia tres anys que no funcionava com a centre d'ensenyament que pagui part dels estudis a Cervera d'un descendent de la família Vidal de Vic (que havia instituït les dues beques de les que hem parlat abans). (13)

A l'Arxiu de la Corona d'Aragó es conserva un lligall de l'any 1778 en el que tornem a trobar que es fan obres a la casa-caserna de Cordelles per poder allotjar-hi uns soldats que han d'abandonar temporalment la caserna de les Drassanes perque també s'hi fan obres d'ampliació. El 10 de juny, el Comandant d'Enginyers del Principat, Francisco Llobet, rep una notificació de la superioritat ordenant-li que faci les reparacions necessàries a Cordelles:

“Deviendo salir de las Reales Atarazanas, inmediatamente que se empieze la obra de Quartel nuevo un Batallon de Guardias Walonas y colocarse en la casa de Cordelles, dispondra usted con la mas brevedad se hagan en ella los reparos nuevamente precisos para alojar a la tropa.

Dios guarde a V.S. muchos años.

Barcelona 10 junio 1778 - Ph. de Cabanes”. (14)

Immediatament es feren els estudis pertinents, comprovant-se que les obres no es podrien fer en menys d'un mes, degut al “destrozo que se nota en todo”. A més, hi ha un altre problema: el pressupost serà d'uns mil escuts de billó però, com es pagarà. (7) No era una despesa prevista a començament d'any, i ara el Capità General del Principat deurà comunicar a l'Intendent la urgència del tema i ordenar-li tregui els diners d'algun altre fons:

"Excmo. Señor:

Muy señor mio. Consequente a las ordenes de V.S. de ayer para que dispónga yo que con la mayor brevedad se hagan en la casa de Cordelles los reparos meramente precisos para alojar en ella un Batallon de Reales Guardias Walonas, me he informado en este asumpto y en el se me ofrece hazerle presente a V.Ex. que los reparos que se

12.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1106.

13.- A.C.A., Consultas, reg. 815, fol. 348. - Citat per Carrera Pujal, J.- *La Barcelona...* - Pl. 47.

14.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1107.

ofrecen en dicho edificio no pueden concluirse en un mes de tiempo y que segun computo prudencial asendera el costo passados de mil escudos de vellon... Barcelona 11 de junio de 1778". (15)

L'Intendent va contestar que "no tiene arbitrio para facilitar los mil escudos que se crehe podran necesitarse para reparar la casa de Cordellas y alojar en ella un Batallon de Guardias Valonas, y por ser esto gasto extraordinario lo hera forzoso dar cuenta a S.M.". Per fi, el 12 d'agost arriba la resposta de Madrid, comunicant que:

"Enterado el Rey de la representación de V.S. de 13 de junio ultimo y de los oficios que han pasado a V.S. el Comandante General de ese Exercito y el del Cuerpo de Ingenieros, sobre la composicion y reparos del colegio de Cordellas donde se ha de alojar un Batallon de Guardias Valonas durante la fabrica del Quartel, se ha servido S.M. aprovar el gasto de diez mil reales de vellon en que se han regulado aquellas obras, y lo participo a V.Ex. de orden de S.M. para que se satisfaga esta cantidad por la thesoreria de esse exercito. Dios guarde a V.Ex. muchos años. Barcelona 13 de agosto de 1778. Phelipe de Cabanes". (16)

A l'any 1789 es feren novament obres a la caserna de Cordelles, i pel que sembla foren importants. Per aquest motiu, el propietari de l'edifici, D. Francisco Antonio de Copons i de Cordelles, escriu al Capità General del Principat exposant-li que "acaba de saber han desecho varios tabiques formandose quadras, lo que antes eran aposentos y otras obras" i, davant la por de què quan l'exèrcit deixi el lloguer de l'immoble, aquest no se sembli en res al que era quan es va signar el contracte tretze anys abans, demana li donin un pla de com estava la Casa de Cordelles quan s'iniciaren les darreres obres:

"Excmo. Señor.

D. Francisco Antonio de Copons y de Cordellas, Patrono del Colegio de este nombre, y como á tal dueño de la casa sita en la Rambla de esta ciudad, que en el dia ocupa la tropa, con la atencion que debe a V.S. expone:

Que en la expresada casa de que recibe por anual alquiler 138 libras y 10 sueldos que se pagan al supicante por tesoreria desde 1 de abril de 1776, acaba de saberse han desecho varios taviques formandose quadras, lo que antes eran Aposentos y otras obras y como esta variacion si no constaba de ella podria causar algun perjuicio al supicante, y a la pia Fundacion, e impósibilitaria tal vez el que se le devolviese aquella al supicante en el mismo estado que tenia en 1 de abril de 1776, siempre que el soberano tenga à bien mandar se desocupe.

Suplica rendidamente á V.S. se digne providenciar que por peritos se levante un Plan y haga relacion del estado que tenia esta casa del Colegio de Cordellas, asi en 1 de abril de 1776 como antes de hacerse las ultimas indicadas obras, y executado se entregue dicho Plan y relacion al exponente para su resguardo, favor con justicia que espera del justo acreditado proceder de V.S.

Barcelona, mayo 13 de 1789.

Francisco A. de Copon". (17)

15.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1107.

16.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1107.

17.- A.C.A., Comandancia de Ingenieiros, disposiciones generales, lligall 1108.

La Superioritat demana un informe als oficials que s'encarregaren de fer les obres i el "detalle de la situación de aquella casa el día de su reconocimiento" ens presenta un estat de lo més deplorable:

"Estava dividida en petits aposentillos, cujas divisiones eran de taviques de ladrillo, arruinados en muchos puntos, y amenazando los otros del mismo riesgo.

Las maderas de puertas y balcones por el dilatado tiempo de servicio y ser de malas calidades se hallaban quasi todas podridas y en pedazos, dejando en partes no pequeñas' paso abierto al ayre y frío, teniendo los soldados que alli se hallavan que poner de noche sus jergones de paja para evitar y sufrir menos fríos el pasado invierno. Los pavimentos desechos; los cielos rasos parte caidos, y el yeso amenazando; los techos lloviendose por todas partes; y en tanto grado la ruina de este edificio que sucedio caerse un balcon de hierro a la calle que va al Buen Suceso, sin impulso ni agente que contribuyese a desprenderle de las pared.

En lo ynterior alguos cajones que llamaban roperos, carceles y otros ympedimentos, embarazavan transitos y lugares aplicables al desago y alivio de la tropa, y ademas eran asilo estos muebles de vichos dañosos, ó formavan rincones de desaseo y obscuridad que contribuye á otros desordenes. Este era el estado de este Quartel el día 1 de abril de 1789..."(18).

Com podem veure, les condicions d'habitabilitat eren quasi infrahumanes, amb veritable perill per a la integritat física dels soldats i dels vianants. I es feren les reparacions el més ràpidament possible, ja que havia d'allotjar-s'hi un Batalló de Guàrdies Espanyoles, a més dels soldats que ja hi residien habitualment:

"...Empecé por hazer quitar, sin detrimento de ellos tantos efectos perjudiciales en el uso de aquella casa; y todos, con el balcon que se cayó, se guardan en la Sacristia y Capilla, cuia puerta hize tapiar para evitar su profanacion y halli se hallaran todos aquellos muebles inutilis.

Para impedir el riesgo que habia de asomarse a los balcones y escusar el maior gasto de maderas en la composicion de sus puertas, se pusieron antepechos en todos, se quitaron los taviques ruinosos, se compusieron las escaleras, los techos en lo mas preciso; pues necesitan renovar generalmente las tejas. Se compusieron las puertas y ventanas... Y no obstante de la rpisa, y crecido numero de travajadores se hizo toda la obra con la maior economia y formalidades de las Reales Ordenanzas...". (19)

La resposta del Capità General al Sr. Copons i de Cordelles es feu esperar, no creiem que per falta de dades, sinó més aviat per demostrar-li que encara que oficialment l'exèrcit només era el llogater, en realitat actuava com si fos l'autèntic propietari. I la conclusió, comunicada el març del 1790, corrobora clarament aquesta afirmació nostra; amb les obres que s'han fet a Cordelles des del 1773, l'exèrcit hi ha gastat molts diners i l'edifici ha millorat; per tant, el Sr. Copons no es pot queixar, doncs "queda beneficiado en 50797 reales de vellon".

En aquest mateix mes de març del 1790, el Capità General ordena al Cap d'Enginyers que vagi a Cordelles perquè s'hauria d'augmentar l'extensió ocupada per l'exèrcit, ja que el proper mes de maig vindran a allotjar-s'hi dos batallons de Guàrdies Walones, més nombro-

18.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1108.

19.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1108.

sos que els dos de Guàrdies Espanyols que hi havia fins ara. I caldrà habilitar “algunas piezas encima de la concedida para celebrar sus juntas á la Academia de Fisica de esta Ciudad, que pueden havilitarse a poca costa, y agregarse al Quartel”. (20)

El 3 d'abril ja té a les seves mans tots els informes amb els detalls tècnics i els pressupostos de les obres que caldrà realitzar en les cinc sales que s'ocuparan com extensió de la caserna; després d'estudiar-los i malgrat cregui que costarà molts diners, donà l'ordre de començar immediatament les tasques d'acondicionament:

“...no obstante ser esta cantidad bastante crecida con respecto a lo que tiene que atender la dotación de reparos de las fortificaciones y edificios militares de este Principado, conociendo la urgencia considerable de estas obras, he dado la orden para que desde el primer dia de trabajo se emprenda, al efecto que tenga el tiempo posible para secarse, y no hallarse los suelos recién hechos expuestos a inmediata ruina... Barcelona 3 de abril de 1790. El conde Roncali”. (21)

Quan va començar la Guerra Gran contra la Revolució Francesa, amb un cert èxit inicial espanyol si és que podem qualificar com a èxit haver arribat a veure, de lluny, la ciutat de Perpinyà, Barcelona s'anirà convertint en un centre de recepció de soldats espanyols que anaven al front i de presoners francesos, capturats per les expedicions de Ricardos per terres del Rosselló. I la casa-caserna de Cordelles tornarà a patir obres i modificacions, en aquest cas per convertir-se en hospital de les tropes (malalts, ferits, etc.), per un valor d'uns 60.000 rals de billó:

“No habiendo ya caudales para la continuacion de los reparos de esta Plaza, y reparaciones que continuamente se ofrecen para los prisioneros franceses, hallandome con la orden de havilitar el Quartel de Cordellas para Hospital de Militares como se ha echo en el Colegio de San Buenaventura de P.P.Franciscanos; cuio coste ha suplido el fondo de reparos. Lo hago presente a V.S. para que se sirva disponer si lo tiene a bien se libren al pagador de Reales Obras D. Ramon Gregori sesenta mil reales de vellon que concidero para subvenir a los gastos que actualmente se ocacionan. Dios guarde a V.S. muchos años. Barcelona, primero de febrero de 1794.- Ramon Falguera”. (22)

De quan en quan, l'Ajuntament barceloní torna a insistir davant les autoritats militars per a que abandonessin la casa de Cordelles i poder convertir-la de nou en Col·legi. A l'any 1794 presentà un informe al Consell de Castella en aquest sentit, proposant que l'Ordre de Sant Benet es fes càrrec de l'educació dels alumnes, ja que l'experiència demostrava que deixar-la en mans de seglars no era positiu, “pues aun cuando con aquéllos se adelante en las letras, no se consiguen grandes ventajas en las costumbres y urbanidad”. (23) Però el Consell de Castella no feu cas de la proposta de l'Ajuntament i sí, en canvi, acceptà a l'any 1798 una sol·licitud del Sr. Copons, presentada cinc anys abans, per recuperar la propietat de l'edifici. Ara ja s'havia acabat la guerra amb França, i ja funcionava la nova caserna de les Drassanes, i no semblava tan imprescindible per l'exèrcit seguir ocupant Cordelles.

20.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1108.

21.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1108.

22.- A.C.A., Comandancia de Ingenieros, disposiciones generales, lligall 1110.

23.- A.H.B., Informes y representaciones, 1794.- Citat per Carrera Pujal, J.- *La Universitat...* - Pl. 33.

Però poc després, amb motiu de la visita de Carles IV a Barcelona l'any 1802, el mateix Ajuntament va decidir allotjar el Cos de Reials Guàrdies de Corps en els Col·legis de les Rambles. El Capità General i el Rei ho aprovaren i així tornem a trobar Cordelles com caserna militar.

Com podem comprovar, la propietat del Sr. Copons sobre l'edifici era purament nominal i ho serà per poc temps, ja que ben aviat l'Estat el confiscà. El motiu fou la guerra contra els anglesos; amb la finalitat de reunir diners, una Comissió governativa s'encarregà d'apoderar-se i vendre les propietats que havien sigut eclesiàstiques. Evidentment, Cordelles era propietat particular, però amb l'excusa de que no reunia condicions d'habitabilitat i amenaçava ruïna, i, a més, ja havia servit moltes vegades com caserna, l'Estat se'l quedà. El 18 de juliol del 1804 es posava a subhasta, dividir l'edifici en 13 trossos. I a finals d'any, com diu el Baró de Maldà en el seu Calaix de Sastre, es destrossava a cops la magnífica porta de pedra de l'antic Col·legi i s'obrien forats a les parets per fer-hi botigues i pisos. (24)

La venda de Cordelles suposà 763.443 reals, que donaven una renda anual de 22.403 per interessos. (25) Aquesta darrera quantitat estava "destinada" a l'Ajuntament de Barcelona a fi i efecte de que amb ella pogués mantenir un Col·legi, tal com havia demanat anys abans. Però la propera Guerra de la Independència avortà el projecte encara no nat i, per tant, podem dir que ni després de "mort" el Col·legi de Cordelles va poder ajudar a ressuscitar la malaltissa cultura catalana de l'època.

24.- Carrera Pujal, J.- *La Universitat...* - Pl. 35.

25.- A.C.A., Acordadas, reg. 1025, fol. 225.- Citat per Carrera Pujal, J.- *La Universitat...* - Pl. 35.